

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exercitium Perfectionis, Et Virtutum Christianarum

In tres Partes distinctum

Rodríguez, Alonso

Coloniæ Agrippinæ, 1622

Cap. IV. De particulari necessitate huius virtutis, ijs qui profitentur se
promouere & iuuare proximorum salutem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40093

qui non audebat oculos ad cœlum leuare, nec vicinior altari fieri, sed procul in templi aliquo angulo tundens pectus humili sui cognitione dicebat: *Deus propitius esto mihi peccatori. Dico vobis descendit his iustificatus in domum suam ab illo.* dicit Christus Seruator noster, & Pharisæus superbus, qui se iustum reputabit, reprobatus & damnatus est. Hoc modo licebat per alia virtutum genera discurrere, & sic si compendium aliquod ad omnes acquirendum petis, & breue aliquod documentum & regulam, vt cito ad perfectionem pertingas: humilis esto.

CAPVT IIII.

De particulari necessitate huius virtutis, iis qui profitentur se promouere & iuuare proximorum salutem.

Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam. Dicit Sapiens. Magnum officium obeunt illi, qui profitentur se animas Deo lucrificare quod ad confusionem nostram nobis dicere licet. Ad sublimem hunc statum Deus nos vocauit; instituti enim nostri est, sanctæ Ecclesiæ in magno & sublimi ministerio seruire (ad quod Deus Apostolos elegit) quod est Euangelium prædicare & Sacramenta administrare: sic vt cum S. Paulo dicere liceat: *Dei nobis ministerium reconciliationis.* Ministerium reconciliationis gratiam & Euangelii prædicationem & Sacramenta nominat, quibus gratia communicatur. *Et posuit in nobis verbum reconciliationis, pro Christo ergo legatione fungimur.* Fecit nos Deus ministros suos, legatos suos, quasi Apostolos suos, vicarii Iesu Christi legatos, Spiritus sancti linguas & instrumenta: *Tanquam Deo exhortante per nos.* Placant Deo per nos animabus loqui, carnis his linguis vult hominum corda Deus mouere. Ob duas ergo causas ma-

gis nobis necessaria humilitas: prior est, quod quanto sublimius est institutum & vocatio nostra, tanto maius nobis imminet periculum, & maior cum superbia & vanitate pugna. Altissimi montes docet S. Hieronymus, maioribus ventis quatiuntur. Maximis officiis fungimur, & ideo omnium in nos oculi conuersi, & magni ab omnibus pendimur, & sancti habemur, & quasi Apostoli in mundo, & totum nostrum commercium sanctitas, & quod sanctos reddemus, quibuscum agimus. Alto sane humilitatis fundamento opus est, vt tantum ædificium non corruat, magna fortitudine & virtutum pondere, vt honorum hoc onus & inde dependentes occasiones porteatur: difficile est per honores ire, vt nihil cordi adhæreat. Non omnibus tantum robur, vt ad alta caput leuent. Quot euauerunt, & ex loco alto, in quo erat ceciderunt, eo quod fundamento humilitatis hoc carerent. Quot videbantur vt aquilæ per virtutum exercitia in altum tendere, qui superbia vespertilionis facti sunt. Miracula faciebat Monachus ille, de quo in vita SS. Pachomii & Palæmonis legitur, super prunas ambulabat sine læsione. Sed ob hoc ipsum superbiuit, & alios speuit, & dese dicebat: Sanctus hic est, qui super prunas sine læsione ambulat: quis vestrum tale quid facit? Arguebat illum S. Palæmon, quod videret superbiam esse, & ad vltimum cecidit, & misere periit. Talium exemplorum plena est S. Scriptura & sanctorum historia.

Hincque particulariter nobis necesse, hac in virtute fundatos esse, si enim id non fiat, magno in periculo versamur, ne in vanitatem & superbiam incidamus, & quod omnium maximum, in spiritualem superbiam. S. Bonauentura hoc exponens dicit duo esse superbiæ genera, altera est rerum temporalium, & vocatur carnalis superbia: altera vero rerum spiritualium & dicitur spiritualis, & hæc priore maior & grauius peccatum est; cuius ratio manifesta est: omnis enim superbus (dicit S. Bonauentura, fur est, &

Duas habent causas sese humiliandi. Hieronymus. i. est, periculum, in quo versantur ob muneris dignitatem.

Bonauentura.

Isa. 42. 8. &
cap. 48. 11.

furtum facit, quod se alieno exaltet contra Domini voluntatem. Exaltat se gloria & honore Deo proprio, quem alteri non vult dare, sed sibi seruare: *Gloriam autem meam alteri non dabo*: dicit ipse per Isaiam. Hanc Deo præripere & se hac exaltare, & sibi adscribere vult superbus. Dum quis bono aliquo naturali nobilitate, bona corporis dispositione bono intellectu, eruditione vel similibus donis superbit; fur est, sed tantum furtum non est: quamuis enim hæc omnia bona Dei sunt, tamen domui suæ propria sunt. Sed qui donis spiritualibus gratia, sanctitate, fructu, quem in animarum salute fert, superbit; hic magnus fur est, Dei honorem furatur, famosus fur est, qui preciosissima, & apud Deum maximi pretii monilia furatur, quæ tanti ipse fecit, vt pro iis proprium sanguinẽ & vitam perderet. Hinc S. Franciscus valde hunc superbiæ tumorem verebatur, & Deo dicebat: Domine si quid mihi dederis, tibi serua, nihil mihi tribuo, magnus enim fur sum, qui me bonis tuis leuo. Hoc etiam metu afficiamur, plus enim æquum est, nos timere, tam enim humiles non sumus, vt S. Franciscus. Ne cadamus in hanc tam periculofam superbiã, ne extollamur Dei bonis, quæ penes nos habemus, & Deus nobis fidit, nihil nobis adhærescat: ne quid nobis adscribamus, sed totum Deo reddamus.

Marc. 16. 14.

Christus Seruator noster non sine magno mysterio, apparens discipulis suis ipso ascensionis die, exprobrauit illis incredulitatem eorum & duritiam cordis, & postea misit illos prædicatum Euangelium per mundum vniuersum, & dedit illis potestatem faciendi multa & magna miracula; vt nobis indicaret, illum, qui ad magna exaltandus est, ante humiliandum esse, & se ipsum deicere, & propriam debilitatem & miseriam sibi perspectam habere, vt quamuis post super cælos volet & miracula faciat, tamen in sui cognitione & propria imbecillitate integrum esse debere, vt nihil sibi, quam

suam indignitatem adscribat. Ad hoc propositum notat Theodoretus, quod eadem de causa Deus intendens Moysen eligere & statuere populi sui ducem & caput, & per eum tot & tanta miracula facere, vt post fecit, prius voluerit manum illam, qua mare rubrum diuisurus erat, & tam miranda patraturus, in sinu poni, & inde extractam totam lepra perfundi.

Altera ratio, cur magis nos humilitate egeamus; est, vt fructus iisdem ministeriis, quæ obimus, faciamus: sic vt humilitas non solum nobis necessaria sit, & nostro proprio commodo, ne euanciamus & superbiamus & pereamus, sed & ad lucrificandum proximos, & fructum in animabus producendum. Ad hoc humilitas præcipuum & efficacissimum medium est, vt in nobis fiduciam nullam habeamus, & viribus nostris prudentiæ & industriæ non fidamus, sed omnem in Deo fiduciam colloceamus, omnia ipsi accepta referamus & attribuamus, secundum illud Sapientis dictum: *Habe fiduciam in Domino, ex toto corde tuo, & ne inuitaris prudentis tui.* Ratio huius est, vt post fufus dicitur, quod dum nobis ipsis diffisi, omnem in Deo fiduciam ponimus, totum illi attribuimus & in illud projicimus, illum deuincimus, vt plus ipse manum admoveat. Domine fac opus tuum, animarum conuersionem, opus tuum est & non nostrum; quomodo nos huius pars sumus? Sed dum nostris mediis & rationibus innitimur, facimus nos operi partem, multum nobis adscribentes, & totum hoc Deo auferimus. Instar bilancis est, cuius dum vna pars leuaret, altera deprimitur, quantum enim nobis tribuimus, tantum Deo tollimus, & volumus nos exaltare gloria & honore, qui ipsi proprius est, ideoque ipse permittit, vt nihil fiat recte. Et vtinam hoc non aliquando causa esset, quod cum proximis fructus non fiat.

De B. Patre nostro Ignatio in eius vita
legi-

legitur, quod in certa concione de doctrina Chriſtiana, quam Romæ habuit vocabulis ruptis & impropriis, eo quod Italicum idioma non exacte calleret, tantum fructum in auditorum animis fecerit, vt ea finita tanto dolore compuncti ſint, vt ſuſpirantes & gementes ſe ad eius pedes proſtrauerint, & præ lacrymis & ſuſpiriis vix premere verba potuerint, energiã enim non in verbis ſed ſpiritu conſtituebat: *Non in perſuaſiuis humana ſapientia verbis, ſed in oſenſione ſpiritus & virtutis*: vt dicebat S. Apoſtolus Paulus. Sibi non fidebat, & omnem in Deum fiduciam iactabat, qui tantas vires & ſpiritu fractis & impropriis illis verbis ſuggerebat, vt videretur quaſi ardentes flammas in auditorum animos conijcere. Sed nunc me fugit, an cauſa ob quam tantum fructum non referamus, in eo potiſſimum ſita ſit, quod nimium prudentiæ noſtræ inuitamur, & mediis noſtris, eruditioni, rationibus & dicendi modo eleganti & ornato nimium fidamus, & nobis plurimum applaudamus, & placeamus. Dicit enim Deus: Efficiam, vt cum vobis perſuadebitis, quod meliora & optimas rationes in medium attuleritis, & vobis videamini ſatiſfeciſſe & ideo tumefcatis, quia aliquid feciſſe videmini, tunc minimum faciatis, & in vobis compleatur illud Prophetæ: *Da eis Domine, quid dabis eis? da eis vuluam ſine liberis, & vbera arentia*. Ego matrem ſterilem vos efficiam, & vt nihil præter nomen habeatis. Tantum ille Pater, Pater Eccleſiaſtes ſolo nomine diceris, & filios ſpirituales non habebis: vbera arentia dabo tibi, vtque proles tibi non adhæreant, nec illis tua dicta. Hoc meretur qui bonis Dei ſe exaltat, & ſibi arrogat, quod diuinæ Maieltati proprium eſt. Non hoc propterea dico, quod non opus ſit diligenti ſtudio & prudentia in eo, quod ad auditores ex altiori loco dicitur; ſed hoc non ſufficit, opus vt multis cum lachrymis Deo commendetur, & poſtquam te ſtudento & ruminando obtuderis, di-

cas Serui inuiles ſumus, quod debuimus facere, fecimus. *Luc. 17. 10.* Quid potui ego? niſi ſtrepitum aliquem verbis meis excitare, qui quaſi bombardæ ſine plumbea glande? ſed tu Domine ictus in corde das, tu qui illum inſtilgis. *Cor regis in manu Domini, quocunq; voluerit, inclinabit illud.* Tu Domine ille, qui vulneras & moues corda; quæ pars nos huius ſumus? Quæ noſtrorum verborum proportio? & quæ humana media poſſumus nos huic tam ſublimi & ſupernaturali officio accommoda adferre, qualis eſt animas conuertere? Nulla omnino. Quid ergo tam inflamur, & ita nobis placeamus, dum videtur fructus fieri, & nobis feliciter res cadit, quaſi per nos ea confeſta foret: *Nunquid gloriabitur ſecuris contra eum, qui ſecat in ea? aut exaltabitur ſerra contra eum à quo trahitur?* & dicit ei, ego ſum, quæ ſecui & diuiſi lignum, dicit Deus per Iſaiam Prophetam. *Quomodo ſi eleuetur virga contra eleuantem ſe, & exaltetur baculus, qui vtiq; lignum eſt,* & non poteſt ſe moueri, nihil ab aliquo mouetur. Huiusmodi & nos ſumus, ſi ſini ſpirituale & ſupernaturali animarum conuerſionis æquiparemur: lignis ſimiles ſumus, nec nos mouere quimus, niſi nos Deus moueat. Ideoque totum illi acceptum ferre debemus, & nihil nobis, vnde gloriemur relictum.

Tanti facit Deus, ſi viribus noſtris & mediis humanis non inuitamur, & nihil nobis adſcribamus, ſed ipſi omnia, & totam illi gloriam relinquamus, vt Chriſtus (teſte S. Paulo Apoſtolo) noluerit prædicationis Euangelii cauſa eligere doctos & eloquentes, ſed humiles piſcatores, idiotas & imperitos. *Qua ſtulta ſunt mundi elegit Deus, vt confundat ſapientes, & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia, & ignobilia mundi & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non ſunt, vt ea, quæ ſunt, deſtrueret,* videlicet Reges, Imperatores & mundi magnates. An te forſan cauſa latet? dicit S. Paulus:

Vs

Ut non gloriatur omnis caro in cōspectu eius, sed quemadmodum scriptum est: Qui gloriatur, in Domino gloriatur. Si Euangelii præcones opulenti & potentes fuissent, & magnis exercitiis & armatis stipati mundum obeuntes Euangelium prædicassent; conuersio adscribi armorum virtuti & potestati potuisset. Si doctos & eloquentes mundi elegisset qui eruditione, eloquentia & argumentorum vi philosophos vicissent; potuisset conuersio eloquentiæ & argumentorum subtilitati attribui, & multum minui virtus & æstimatio Christi. Ideo non sic, dicit S.

1. ad Cor. 1. 17.

Paulus, non in sapientia verbi, ut non euacuetur Crux Christi. Noluit Deus id fieri verborum sapientia & eloquentia, ne minueretur præcium virtutis & energiæ Crucis & passionis Dominicæ. Dicit S. Augustinus: Dominus noster Iesus Christus volens superbiorum frangere ceruices, non quasiuit per oratorem, piscatorem, sed è piscatore lucratus est Imperatorem & oratorem. Magnus Cyprianus orator, sed prius Petrus piscator, per quem postea crederet non solum orator, sed & Imperator.

Aug. tract. 7. sup. Ioan.

Debilibus aut visibus instrumentis ad magna vitur Deus.

Scatet S. Scriptura exemplis, quibus ostenditur Deum humilia & debilia instrumenta & media ad magna opera vsurpasse, ut verum hoc esse demonstraret, & ut cordi nostro semper fixum esset, nihil nobis relictum, de quo gloriari liceret, nec quod nobis, sed Deo omnia attribuenda esse. Quod manifeste docuit celebris illa victoria debilis viduæ Iudith contra centum quadraginta quatuor millium armatorum exercitum. Id & docet Dauid inermis, & aduenis pastoris præclara victoria, qui funda superbum gigantem Goliath prostravit. *Ut sciat omnis terra, quia est Deus in Israel, & noverit vniversa ecclesia hæc, quia non in gladio nec in hasta saluat Dominus, ipsius enim est bellum & victoria, & ut hoc cunctis sit notum, ipse victoriam sine armis dare vult. Id etiam in Gedeon demonstratum, qui triginta duo armatorum millia contra Madianitas, qui erant centum & triginta millia, in aciem eduxerat, nam illi di-*

1 Reg. 17. 16.

cebat Deus: Multus tecum est populus, nec tradetur Madian in manus eius nec eo superabis. En rationem, quam Deus allegat & ob quam non possit hostes superare, quia multi sunt: si dixisset, non poteris superare, quod inimici multi & vos pauci sint, æqua causa visa fuisset. Fallentis, nec capis, humana fuisset hæc causa, altera vero Deo propria est: Non potes vincere (dicit Deus) quia multus tecum est populus. Quamobrem? Ne gloriatur contra me Israel & dicat: Meis viribus liberatus sum. Modum excogitauit Deus, ut cum Gedeon solum remaneant trecenti, quos in hostem duci iubet, & iis dat victoriam. Nec necesse quidem fuit illos armari, aut gladios educere, sed tantum tubarum clangore, quas manu altera ferebant, & strepitu vasorum contractione, & lampadum splendore, quas altera portabant, tantum immisit Deus hostibus timorem, ut in fugam acti se mutuo protererent, putantes totum in illos mundum irruere: Non iam dicis tuis retribuis vicisse: hoc volebat Deus. Si ergo in temporalibus & humanis, in quibus nostra media aliquem ad finem, & vires nostræ ad victoriam proportionem habeant, Deus nihil nobis vendicare vult, sed ut & belli victoria & felix negotii successus ipsi accepta ferantur: præterea si in naturalibus nec ille qui plantat, nec ille qui rigat, nihil sunt: non est aliter qui incrementum dat herbis, nec fructus in arbore producit, sed Deus; quid in spiritalibus & supernaturalibus fiet, ut in animum conuersione, & profectu & vitæ incrementum? In quibus media tam exilia & insufficientia sunt, ut nulla cum tam sublimi sine proportionem conueniant. Ideoque dicit S. Apostolus Paulus: Itaque neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus: Deus enim solus est, qui incrementum & fructum spiritualement dare potest; Deus solus est, qui paorem & metum humanis cordibus immittere potest: Deus solus est, qui id potest, ut homines peccata oderint, & peruersam vitam relinquunt nobis

nobis solum permillum aliquid strepitus Euangelii tuba excitare, & si vasa corporis nostri mortificatione frangimus, lucem nostram splendere coram hominibus vita multum edificantes, non parum à nobis factum fuerit, sicque Deus victoria potiri concedet.

Duo hinc eruamus, quæ magno nobis erunt adminiculo, vt ministeria nostra magno solamine & profectu tam nostro quam proximorum in actum deducamus. Prius, quod dictum est, ne nobis fidamus, & omnem in Deo fiduciam reponamus, & omnem fructum & felicem successum negocii illi soli adscribamus.

S. Chrysostomus dicit: Nolumus igitur extolli, sed & nos dicamus inutiles, vt viles efficiamur. Et S. Ambrosius ait: vis multum fructus cum proximo facere, obserua S. Apostoli Petri doctrinam: *Si quis loquitur, quasi sermones Dei: si quis ministrat, tanquam ex virtute, quæ administrat Deum, ut in omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum, cui est gloria & imperium in secula seculorum. Amen.* Qui loquitur persuadeat sibi, Deum verba hæc in ore suo posuisse: qui operatur sibi persuadeat Deum per se operari, & det illi omnium gloriam & honorem. Nil nobis vendicemus, nec vllam nos ob rem eleuemus, nec rane nobis placeamus.

Posterius hinc colligendum est, nec animo cadamus nec desperemus. tenuitatem & miseriam nostram considerantes. Quo vel maxime indigemus: quis enim erit, qui videns se ad tam arduum munus & supernaturale institutum appellatam, quale est animas conuertere, & peccatorum sordibus eruere ex hæresibus & infidelitate euocare, & in se oculos dirigens, animum non despondeat? Quanta bone Deus, dissimilitudo & iniqua proportio. Non virium mearum hoc est onus, qui omnium miserrimus & ægerimus. Falleris sane, tibi magis id erat imponendum. In Moysem cadere non poterat vt crederet, se tanto oneri ferendo parem esse, cuiusmodi erat, educere populum Israeliticum ex Ægypti captiuitate.

Rodriguez exercit. pars 2.

te, & excusabat se Deo, qui eum ad hoc euocabat: *Quis sum ego vt vadam ad Pharaonem, & educam filios Israel de Ægypto? Obsecro Domine mitte quem missurus es, ego id non possum, impeditioris enim lingue sum.* Hoc est quod volo, inquit Deus, *Ego ero in ore tuo, doceboque te quid loquar.* Tu non facies, ego tecum ero. Idem & Teremix Prophetæ contigit: Mittebat illum Deus vt gentibus prædicaret, & statim se exulare cepit: *A, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum, a, a, a:* non vides Domine, quia loqui non valeo, quod puer sum, quomodo ad tantum negocium me amandare vis? Ideo tibi eundum est, quia hoc tibi persuades, hoc illud est quod Deus querit, alioqui si multis donis excultus esses, non te eligeret, & illis te non eleuares, & tibi quid adscriberes, Humiles, & qui nihil sibi arrogant, eligit Deus, & per tales magna operari vult.

Sacra referunt Euangelia, dum prædicatu redirent Apostoli, & videns Christus fructum, & miracula, quæ patrarant, exultaerit in spiritu, & cepit glorificare & gratias agere Patri æterno: *In ipsa hora exultauit Spiritu sancto & dixit: Confiteor tibi Pater Domine caeli & terra, quod abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis.* Ita Pater, quia sic fuit placitum antese. Beati illi paruuli, beati humiles qui sibi nihil adscribunt, hi enim sunt, quos Deus exaltat, per quos mirabilia facit, hi sunt, quibus vt instrumentis vitur, ad magna operandum, cuiusmodi sunt magnæ animarum conuersiones & fructus, ideo nemo fiducia perdat, nec animum despondeat. Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum. Ne time nec animo cade minima Iesu Societas, quod parua imo minima sis omnium, placuit namque Patri tuo cælesti per te animas & corda hominum acquiri & reduci. Ego vobiscum ero, dicebat Christus Patri nostro Ignatio, quando & Romam eunti apparebat? *Ego vobis Rome propitiuss ero.* Idq; miraculum & mira apparitio causa fuit,

Exod. 3. 11.

Exod. 4. 11.

Luc. 10. 11.

Matt. 11. 25.

Luc. 12. 32.

Lib. 2. vita S. Ignatii c. 11.

fuit, cur huic religione nomen Societatis Iesu indicum sit, vt intelligamus nos non ad Ignatii Societate & ordinē, sed ad Iesu Societatem vocatos esse, & certos esse Iesu nobis semper auxilio fore, vt ipse Patri nostro pollicitus est, & illum nobis ducem & caput esse, ideoque nobis defatigationem nullam timendam, nec animo cadendum in hoc tanto negotio animas iuuandi, ad quod à Deo vocati sumus.

CAPVT V.

De primo humilitatis gradu, qui est se parui facere & humiliter de se sentire.

Laurentius
Iustinianus.

S. Laurentius Iustinianus ait neminem posse nosse, quid sit humilitas, nisi ante à Deo impetrarit, vt humilis sit, eo quod difficile cognitum id sit. In nullo (dicit idem,) tam fallitur homo, quam in cognoscenda vera humilitate. Credisne forsitan in eo consistere, si dicas: Miser sum, superbus sum? Si hic consisteret, facilis esset humilitas, omnes humiles essemus, omnes enim dicimus nos tales esse, vtinam & id sic sentiremus, & non id tantum ore, & ficto externoque respectu diceremus. Forsan credis humilitatem in vilibus & abiectis vestibus & sordidis & contemptis officiis consistere? Nec hic quidem sita est, hic enim multum superbia esse potest, vt quis ob hanc magni velit fieri ab aliis, & se maximi faciat, vt ceteris humiliorem, quæ est ipsissima superbia. Verum quidem est exteriora hæc plurimum ad veram humilitatem conferre, si iis, vt par est, vtamur, vt post dicitur: tamē in his vera humilitas non consistit. S. Hieron. inquit: *Multi humilitatis umbram, veritatem pauci sectantur.* Facile est caput inclinare oculos demittere, humili cum voce loqui, sæpius suspirare & ad vnam quodque verbum se miserum & peccatorem nominare, si enim hoc vel vno verbo, quamuis leuissimo, tetigeris

Cap. 22. &
599.

Hieron. epist.
27.

vel læseris, statim videre erit, quantum à vera humilitate absint: Auferantur omnia figmenta verborum, cessent simulati gestus, verum humilem patientiam ostendit. Hic lapis ille Lydius (dicit S. Hieronymus) ad quem vera examinatur humilitas.

S. vero Bernardus magis in speciali exponit in quo virtus hæc posita sit, eiusque definitionem ponit: *Humilitas est virtus, qua homo verissima sui agnitione sibi ipsi vilescit:* virtus hæc non in verbis nec exterioribus, sed intimo cordis sita est, in abiectissime de se sentiendo, in se vilipendendo, & talem ab omnibus habendum expectando, quod ex profundissima sui cognitione oritur.

Vt id declararetur & specialius enucleetur, ponunt Sancti plures humilitatis gradus. S. Benedictus, quem D. Thomas & alii sequuntur, posuit duodecim, S. Anselmus septem, & S. Bonaventura omnes reducit ad tres, quem breuitatis causa sequemur, & vt doctrina ad paciora redacta, promptius ob oculos ponatur, & facilius in actum educatur. Primum humilitatis gradum dicit S. Bonaventura esse, vt quis se parui faciat, & humiliter de se sentiat, vnicuique & necessarium ad id medium esse sui cognitionem. Hæc duo D. Bernardi definitione continentur, vt & primo hoc gradu. Humilitas virtus est, qua quis se parui facit. En hic primum: id que (dicit S. Bernardus) facit, dum vere se miserias & defectus suos cognoscit. Ideoque quidam primum humilitatis gradum ponunt sui cognitionem, idque merito. Notamen cum S. Bonaventura redigentes omnes humilitatis gradus ad tres ponimus pro primo sui contemptum, & sui cognitionem medium vnicuique & necessarium ad gradum hunc humilitatis parandum: in re tamen vnum & idem est. Nam in eo omnes conuenimus sui cognitionem esse principium & fundamentum & ad humilitatem parandum, & permouendum in eo, quod sumus. Qui enim pro tali haberi potest, si non cognoscatur!